

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO WPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

3. Miejscowość

BYTOM

KARB

663

1. Nazwa

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY PW. DOBREGO PASTERZA

2. Czas powstania

1907-1909

4. Adres

Ul. Jerzego Popiełuszki 4

nr ewidencyjny działki 560/7

nr księgi wieczystej

11. Materiały graficzne

1-Kościół, 2-Plebania, 3-Dom parafialny

5. Przynależność administracyjna

województwo śląskie

powiat Bytom miasto na prawach powiatu

gmina Bytom

6. Współrzędne geograficzne

N: 50° 21' 1.48"

E: 18° 52' 34.36"

7. Poprzednie nazwy miejscowości

Beuthen

8. Właściciel i jego adres

Rzymskokatolicka Parafia pw. Dobrego Pasterza

Ul. Jerzego Popiełuszki 4
41-906 Bytom

9. Użytkownik i jego adres

j.w.

10. Formy ochrony

W czasie opracowywania karty wyłącznie wskazany w wykazie zabytków do ujęcia w gminnej ewidencji zabytków, gminna ewidencja w trakcie tworzenia

A/417/14

20.06.2014

1. Widok kościoła, 2. Orientacja, skala 1: 10000 3. Sytuacja, skala 1:1000

Wobec znacznego wzrostu wiernych w Karbiu, należącym do parafii Świętego Krzyża w Miechowicach, jej ówczesny proboszcz Johannes Kuboth w pierwszych latach XX wieku rozpoczął starania o budowę w Karbiu nowego kościoła. Pierwsza, niezrealizowana wersja projektu, autorstwa mistrza budowlanego z Zabrze Maxa Sliwki, powstała w latach 1902-1903. Projekt przewidywał budowę bezwieżowego (z wysoką sygnaturką na skrzyżowaniu nawy i transeptu), a następnie dwuwieżowego kościoła neogotyckiego. Starania o budowę wobec problemów lokalizacyjnych i finansowych przeciągały się. W latach 1906-7 Sliwka przygotował nowy projekt, od pierwotnego różniący się przede wszystkim wysokimi wieżami, nakrytymi strzelistymi hełmami oraz wydłużeniem korpusu z trzech do czterech przęseł. Zaprojektował kościół w stylu neogotyckim z widocznymi wpływami modernizmu. Budowę, rozpoczętą jesienią 1907 roku, prowadził miejscowy budowniczy Viktor Paul. Kamień węgielny wmurowano 29 czerwca 1908 roku. Kościół pod wezwaniem Dobrego Pasterza został poświęcony 7 listopada 1909 roku, tego samego dnia erygowana została kuracja (parafię erygowano niespełna rok później). Poświęcenia dokonał proboszcz parafii WNMP w Bytomiu ks. Buchwald. Pierwszym proboszczem został ks. Aureliusz Barabas. Wyposażenie kościoła wykonano z drewna. Wielki ołtarz i ołtarze boczne oraz ambonę wykonała firma F. A. Boesken z Legnicy, ołtarze Serca Jezusowego i NMP firma Vereinigte Neisser Tischler z Nysy (obrazy malarz Kraus z Nysy). Obraz w głównym ołtarzu, Drogę Krzyżową, obrazy na ambonie, witraże (pierwotne) oraz figury NMP i apostołów (na filarach) wykonał Franz Mayer z Monachium. Organy wykonała firma Carl Berschdorf z Nysy. Dzwony (4 szt.) wykonała firma Schilinga z Apoldy (prawdopodobnie wszystkie zabrane podczas I wojny światowej). Nowe dzwony (również cztery) wykonała w 1920 roku firma K. F. Ulrich, również z Apoldy. (zabrane w 1942 roku). Artysta rzeźbiarz Franz Schink z Bytomia wykonał w latach 20. ołtarz wzorowany na ołtarzu z kaplicy Dusz Czyścicowych na Górze Różańcowej w Bardzie (z 1906 roku), przeniesiony obecnie do kaplicy cmentarnej. W latach 1927-1928 architekt Theodor Ehl przebudował dachy kaplic przy prezbiterium i zachodnich elewacji przylegających do nich zakrystii. W czasie II wojny światowej kościół został uszkodzony, zarekwirowano także dzwony. W roku 1955 ufundowano trzy nowe dzwony i. W latach 1956-1960 kościół otrzymał witraże z pracowni Tomasza Cubera z Głogówka, kolejne – autorstwa Ireny i Piotra Grabowskich -

SYTUACJA Świątynia usytuowana w południowej części dzielnicy Karb. Wolno stojąca, prezbiterium skierowana na zachód. Wzniesiona przy głównej ulicy Karbia – ul. Konstytucji i fasadą zwrócona do niej. Nieco odsunięta od ulicy. Najbliższe otoczenie uporządkowane – kościół okala brukowane obejście oraz teren zielony. Od zachodu świątynia sąsiaduje z budynkiem plebani, od południowego-zachodu z domem parafialnym, zespół zamyka cmentarz parafialny usytuowany na zachód od plebani. Zespół otoczony metalowym ogrodzeniem, w które wkomponowany jest pomnik poległych w I wojnie światowej.

MATERIAŁ, KONSTRUKCJA, TECHNIKA

Fundamenty: murowane z cegły (?), w latach osiemdziesiątych 20. wieku wzmocnione rusztem żelbetowym
Ściany: murowane z cegły, elewacje licowane czerwoną cegłą klinkierową w wątku główkowym, z dekoracyjnymi wątkami z ciemnej licówki oraz zielonej cegły glazurowanej, detal architektoniczny ceramiczny, blendy tynkowane. Obecnie ściany wzmocnione ankrami i skotwione pod posadzkami.

Sklepienia i stropy: sklepienia krzyżowo-żebrowe (nawy), z żebrami ceramicznymi, i z dekoracyjne gwiaździstym układem żeber (skrzyżowanie naw) oraz układem dekoracyjnym w prezbiterium. W klatkach schodowych podesty żelbetowe. Obecnie konstrukcja wzmocniona ściągami stalowymi na wysokości głowic filarów

Wieżba dachowa drewniana, wieszakowa, w nawach bocznych płatwiowo-kleszczowa.

Dach i pokrycie dachowe: nad nawą główną dwuspadowy, nad nawami bocznymi jednospadowy. Na skrzyżowaniu naw sygnaturka, W elewacji frontowej wieże z namiotowymi, 8-bocznymi hełmami. Dachy nad zakrystiami i prezbiterium namiotowe, nad kaplicami wielospadowe. Nad wejściami do zakrystii pulpitarne. Dachy kryte blachą miedzianą, kładzioną na rąbek stojący. Nad wejściami daszki kryte blachą ocynkowaną

Posadzki i podłogi: w nawach i prezbiterium oraz zakrystiach posadzka marmurowa, wtórna. W przedsionkach granitowa, wtórna. Na chórze podłoga drewniana. Podesty klatki schodowej: posadzki lastrykowe, betonowe, i drewniane (w wyższych kondygnacjach)

Schody: klatki schodowe kręcone w konstrukcji masywnej (żelbetowe?). Stopnice betonowe, balustrada metalowa, ażurowa, Wyżej, schody w wieży drabinowe, jednobiegowe, drewniane. Schody zewnętrzne granitowe, wtórne.

Otworki: okienne: prostokątne, zamknięte lukiem ostrym, o różnych wymiarach oraz okulusy. Okna pojedyncze oraz w układach biforyjnych z okulusem (prezbiterium, transept, wieże) i triforyjnych (nawy). W transepcie i fasadzie dekoracyjne rozety z okulusów. Okna stalowe, witrażowe, jednoskrzydłowe, dwu-, trzy-, cztero-, pięcio-, sześć-, i siedmiopoziomowe. W zakrystiach ślusarka stalowa o dekoracyjnym, geometrycznym podziale.

Drzwiowe zewnętrzne: prostokątne zamknięte lukami odcinkowymi. Stolarka w większości wtórna, odtwarzająca stolarkę pierwotną. Zachowane oryginalne drzwi stalowe z metalowymi aplikacjami, wiodące do zakrystii południowej. Drzwi frontowe dwuskrzydłowe, drewniane, ramowo-płycinowe, boczne w elewacji frontowej drewniane jednoskrzydłowe, ramowo-płycinowe, boczne do kościoła dwuskrzydłowe, w konstrukcji ramowo-płycinowej, prostokątne, zamknięte lukiem obniżonym. Zawiasy z dekoracyjnymi okuciami prawdopodobnie wtórne. Drzwi do zakrystii południowej, jednoskrzydłowe, stalowe z aplikacjami florystyczno-geometrycznymi (prawdopodobnie oryginalne), drzwi do zakrystii północnej stalowe, jednoskrzydłowe z uproszczonym ornamentem geometrycznym.

Drzwiowe wewnętrzne: otworki prostokątne zamknięte lukiem odcinkowym, drzwi drewniane wszystkie wtórne, z wyjątkiem drzwi na chórze muzycznym. Do nawy głównej wahadłowe dwuskrzydłowe, z naświetlem, ramowo-płycinowe, przeszklone. Drzwi do zakrystii jednoskrzydłowe, prostokątne, zamknięte lukiem obniżonym, ramowo-płycinowe. Zachowane oryginalne drzwi z wieży na chór muzyczny, jednoskrzydłowe, drewniane, ramowo-płycinowe ze zdobieniami.

Rzut: Na planie krzyża łacińskiego, prezbiterium zamknięte trójbocznie. Z prostokątnymi zakrystiami i trójbocznymi kaplicami przylegającymi od wschodu do ramion transeptu.

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne	17. Użytkowanie obecne
Ok. 14300 m ³	1291 m ²	Kościół parafialny	Kościół parafialny
18. Stan zachowania		19. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie	
<p>Obecnie w złym stanie technicznym - zagrożony. Na skutek występowania szkód górniczych, spękania i przemieszczenia murów, spękania nadproży i maswerków, rozwarstwienia przypór, odspojenia tynków, spękania detalu, w tym obramień Drogi Krzyżowej we wnętrzu, rozszczelnienia pokrycia dachowego. Obecnie prowadzony remont zabezpieczający transeptu południowego.</p>		<p>Obiekt zagrożony, konieczny pilny remont usuwający dotychczasowe skutki szkód górniczych i zabezpieczający przed ich dalszym występowaniem. W projekcie remontu należy bezwzględnie ująć zachowanie wszystkich walorów architektonicznych i artystycznych obiektu. Wskazane przywrócenie zielonej glazury w celu odtworzenia pierwotnego zamysłu kolorystycznego.</p>	

20. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

Projekt archiwalny w posiadaniu parafii,

21. Uwagi

22. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

23. Bibliografia

Jarosław A. Krawczyk, Przemysław Nadolski *Dzielnice Bytomia na starych fotografiach*, Bytom 2005,
H. i Z. Łabęccy, *Kościół i kaplice Bytomia*, Bytom 1992,
D. Głazek, Domus Celeberrima. *Architektura sakralna (katolicka) przemysłowej części Górnego Śląska 1870-1914*. Katowice 2003
D. Głazek, *Neostylowe kościoły w Bytomiu. w: Bytom i jego dziedzictwo w 750-lecie nadania praw miejskich* b.m.w. 2004
Aktualizacja części konserwatorskiej Studium urbanistyczno- historycznego miasta Bytomia. Dzielnice. PKZ „Arkona” Sp. z o. o. Kraków 1999 m.pis. archiwum WKZ w Katowicach i MKZ w Bytomiu

24. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

Tekst Barbara Klajmon, Maciej Droń

03.2013

plany, rysunki kopia projektu archiwalnego

fotografie Barbara Klajmon, Maciej Droń, archiwum parafialne

25. Źródła ikonograficzne (rodzaj, miejsce przechowywania)

Projekt archiwalny, fotografie – archiwum parafialne,
Fotografie archiwalne
Fotografie archiwalne i stare pocztówki - www.fotopolska.pl
Jarosław A. Krawczyk, Przemysław Nadolski *Dzielnice Bytomia na starych fotografiach*, Bytom 2005
Z. Beiersdorf, L. Danilczyk *Bytom. Studium urbanistyczno-konserwatorskie*, PP PKZ Kraków 1985 m.pis. archiwum WKZ w Katowicach i MKZ w Bytomiu

26. Załączniki

Wkładki szt.

1. Miejscowość	BYTOM	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres KOŚCIÓŁ PARAFIALNY DOBREGO PASTERZA	6. Zawartość załącznika 1. Opis cd., historia cd.
2. Gmina	BYTOM		
3. Powiat	BYTOM		
4. Województwo	śląskie		

Bryła: Korpus trójnawowy, z zewnątrz pseudobazylikowy z nawą poprzeczną i niższym prezbiterium. Dwuwieżowy, wieże masywne, silnie wysunięte przed lico i dominujące. Na skrzyżowaniu naw sygnaturka. Prezbiterium trójbocznie zamknięte, z przylegającymi kaplicami zamkniętymi wielobocznie i nakrytymi dachami namiotowymi, do nich przylegają niższe zakrystie na planie kwadratu, nakryte dachami o silnym spadku.

Elewacje: Frontowa (wschodnia), dwuwieżowa, wieże na planie kwadratu w kondygnacjach pierwszej i drugiej, wysunięte przed fasadę. W trzeciej kondygnacji wieże przechodzą w ośmioboczne, wieńczą je namiotowe, smukłe hełmy. W przyziemiu, wieże łączy trójosiowa, wycofana kruchta z ostrołukowym portalem na osi, rozglifionym, flankowanym cienkimi, ceramicznymi kolumnkami o ceramicznych, florystycznych kapitelach. Portal zwieńczony trójkątną wimpergą z przedstawieniem oka opatrności i zwieńczoną ceramicznym kwiatonem. Powyżej fasada zamknięta schodkowym szczytem z blendami. W centralnej części elewacji frontowej ostrołukowa arkada z rozetą złożoną z nieprzenikających się kół. Dekoracyjność fasady oparta na kontraście tynkowanych pól i ceramicznego detalu – ceglanych wałków obramiających rozety, ceglanych gzymsów, ceramicznych głowic kolumn portalu, elementami z zielonej cegły glazurowanej. Wieże bardzo dekoracyjne, prócz zmieniającego się planu, na każdej kondygnacji portale wejściowe, okna lub blendy, gzymsy, rozety. Elewacje boczne, odcięte od masywu wieżowego przyporą, czteroosiowe, opięte przyporami. Okna ostrołukowe, trójdzielne, w blendach ostrołukowych. Powyżej pulpitu dachu elewacja korpusu zwieńczona dekoracyjnym fryzem ceglany z barwnej wiśniowej cegły oraz fryzem arkadkowym, obiegającym całą bryłę kościoła. Elewacja transeptu opięta przyporami, z centralnie usytuowaną blendą ostrołukową, wypełnioną dwoma dwudzielnymi oknami zwieńczonymi rozetą jak w elewacji frontowej. Transept zamknięty trójkątnym szczytem z uskokowymi blendami. Elewacja zachodnia zamknięta jak ramiona transeptu. Przylega do niej niższe trójboczne prezbiterium o ostrołukowych, zdwojonych oknach, nakryte dachem namiotowym, opięte szkarpami. Wrażenie piętrzenia się brył potęgują przylegające do prezbiterium trójboczne kaplice, opięte szkarpami i zakrystie na planie kwadratu, z przylegającymi aneksami wejściowymi. Kolorystyka elewacji oparta na zróżnicowaniu wozówkowych, klinkierowych płaszczyzn z fryzami z wiśniowej cegły i elementami (okapy szkarp, gzymsy) z zielonej cegły glazurowanej (obecnie w znacznej mierze zniszczonej)

Wnętrze: trójnawowe, halowe, nawy boczne węższe, z nawą poprzeczną wysokości nawy głównej o prosto zamkniętych ramionach. Prezbiterium niższe, z przylegającymi bocznymi kaplicami, łukowymi arkadami otwartymi na prezbiterium. Po stronie wschodniej chór muzyczny, wsparty na trzech arkadach opartych na kwadratowych filarach. Balustrada choru murowana, zdobiona w górnej partii arkadowym fryzem z czerwonej cegły z dwoma sterczynami. Arkady popierające chór stanowią zarazem ażurową ścianę przedsionka, sklepionego krzyżowo. Wnętrze przestronne, mocno doświetlone, sklepienia o ceglanych żebrach wsparte na wielobocznych ceglanych filarach. Kompozycja kolorystyczna wnętrza oparta na kontraście ceglano-białego detalu, filarów, obramień arkad, łuków i gzymsów z płaszczyznami ścian. We wnętrzu zachowane wyposażenie neogotyckie: ołtarz główny, dwa ołtarze boczne, chrzcielnica, ambona, stacje drogi krzyżowej stanowiące integralny element struktury ścian (umieszczone w ceglanych niszach), figury świętych, usytuowane na filarach, organy, kopenhawki.

Instalacje: Wodna, elektryczna, odgromowa, co – piec węglowy, ogrzewanie nawiewowe.

Zagospodarowanie terenu : jak w opisie sytuacji.

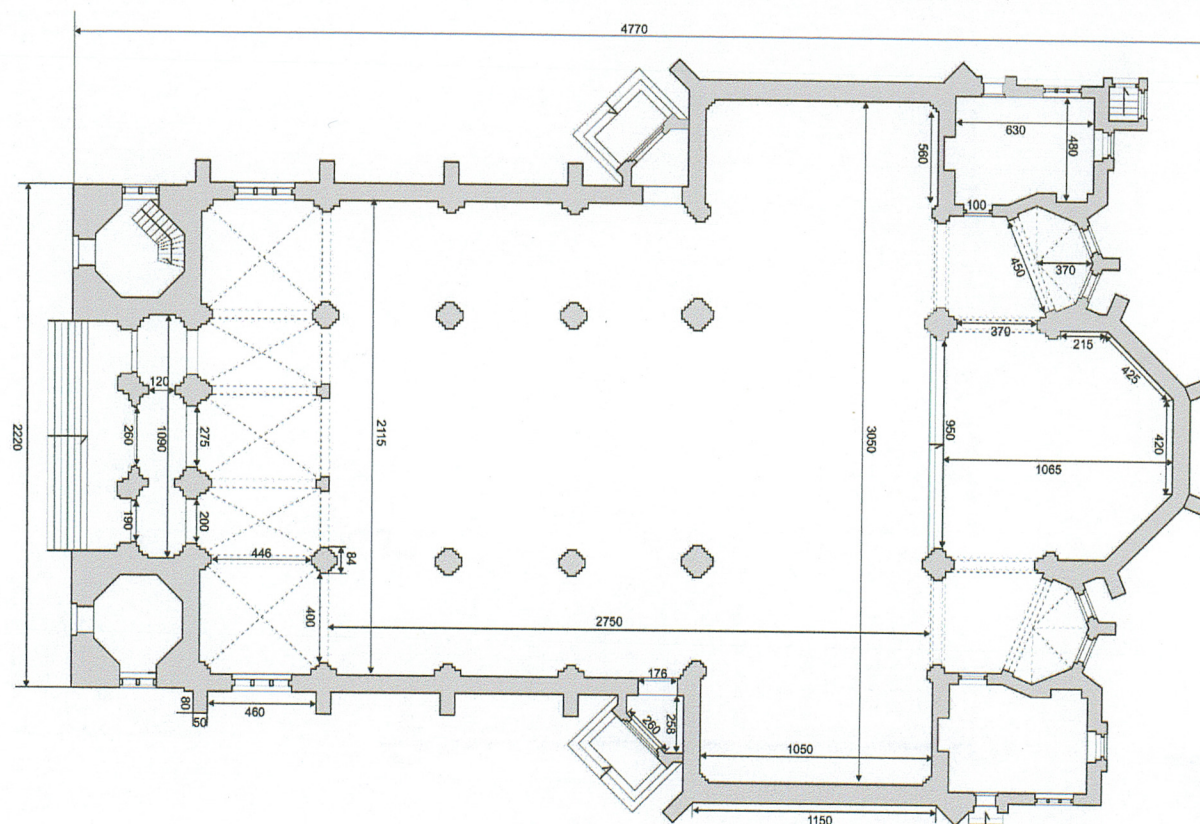
Historia cd

zamontowano w roku 1984. W latach 1984-1988 miał miejsce generalny remont z powodu szkód górniczych. Po jego zakończeniu, dnia 24 września 1989, kościół został konsekrowany. W 2006 r. malowanie kościoła i naprawy bieżące. Obecnie (2013r.) trwa remont południowego transeptu związany z usuwaniem skutków szkód górniczych.

ZAŁĄCZNIK DO KARTY EWIDENCYJNEJ ZABYTKU NIERUCHOMEGO

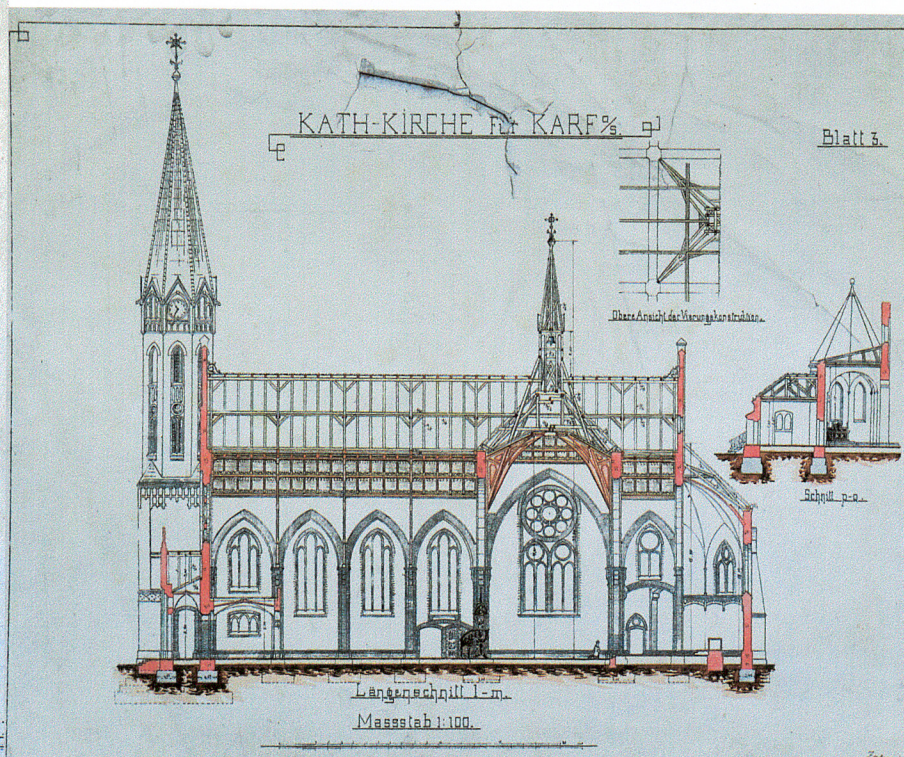
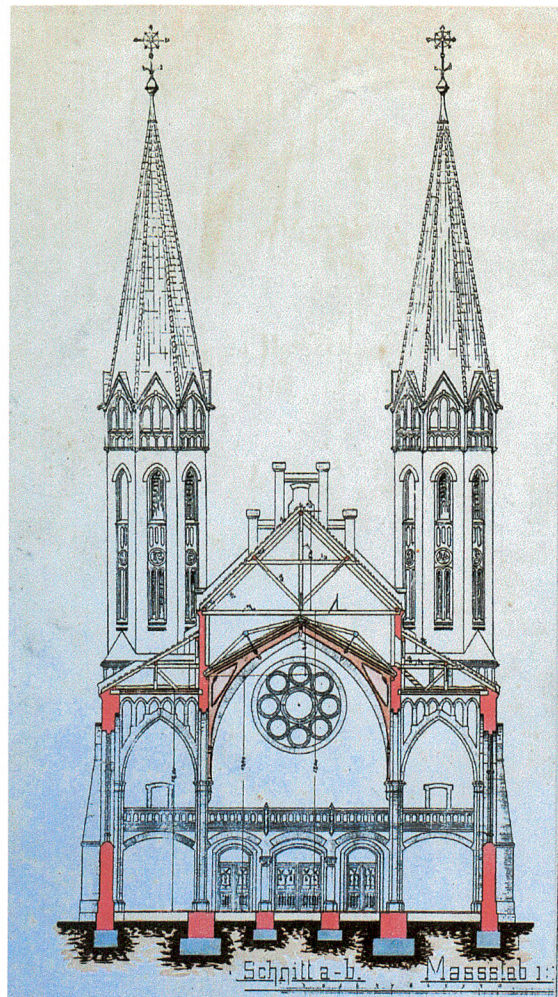
Nr 2

1. Miejscowość	BYTOM	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres KOŚCIÓŁ PARAFIALNY DOBREGO PASTERZA	6. Zawartość załącznika Rzut opracowany na podstawie projektu archiwalnego, Strona 2: Kopie projektu archiwalnego : przekroje - poprzeczny, podłużny, widok prezbiterium,
2. Gmina	BYTOM		
3. Powiat	BYTOM		
4. Województwo	śląskie		

Opracowanie załącznika:
(data i podpis)
Barbara Klajmon,
opracowanie rysunków
Maciej Droń

Marzec 2013

ZAŁĄCZNIK DO KARTY EWIDENCYJNEJ ZABYTKU NIERUCHOMEGO

Nr 3

1. Miejscowość	BYTOM	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres KOŚCIÓŁ PARAFIALNY DOBREGO PASTERZA	6. Zawartość załącznika Fotografie: widok fasady, fasada część centralna, prezbiterium widok od południa. Strona 2: Elewacja południowa, el. Południowa zbliżenie elewacja północna, prezbiterium, widok na zakrystię północną,
2. Gmina	BYTOM		
3. Powiat	BYTOM		
4. Województwo	śląskie		

Opracowanie załącznika:
(data i podpis)
Barbara Klajmon,

Marzec 2013

1. Miejscowość	BYTOM	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres KOŚCIÓŁ PARAFIALNY DOBREGO PASTERZA	6. Zawartość załącznika Fotografie: wieża- zbliżenie, elewacja transeptu (transep południowy), drzwi do zakrystii południowej Strona 2: wnętrze - widok na prezbiterium, widok na chór muzyczny, chór – zbliżenie, widok na nawę południową
2. Gmina	BYTOM		
3. Powiat	BYTOM		
4. Województwo	śląskie		

Opracowanie załącznika:
(data i podpis)
Barbara Klajmon,

Marzec 2013

ZAŁĄCZNIK DO KARTY EWIDENCYJNEJ ZABYTKU NIERUCHOMEGO

Nr 5

1. Miejscowość	BYTOM
2. Gmina	BYTOM
3. Powiat	BYTOM
4. Województwo	śląskie

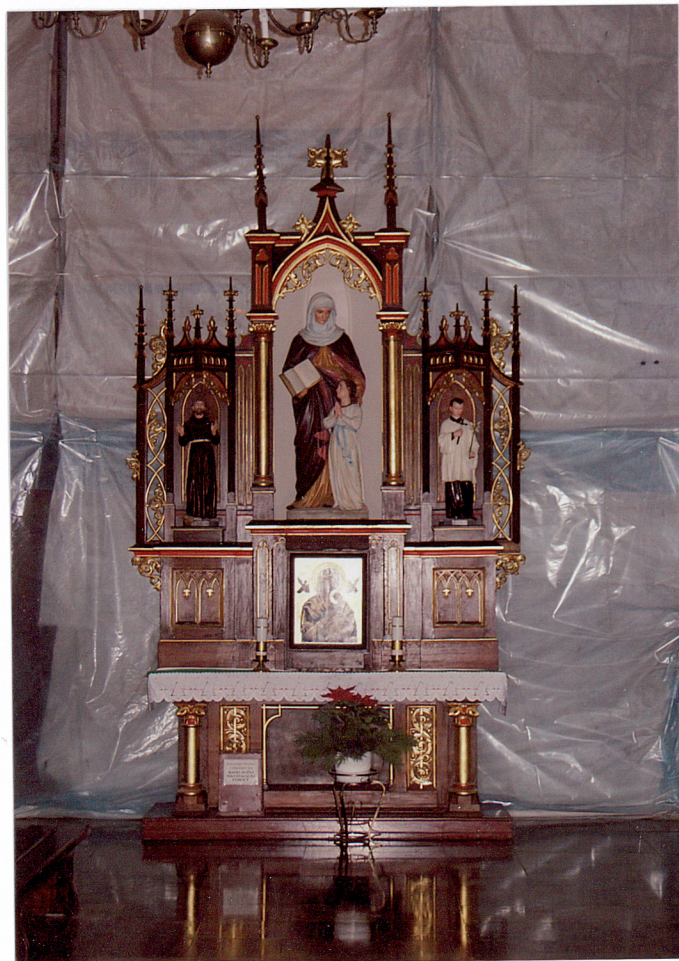
5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres
KOŚCIÓŁ PARAFIALNY DOBREGO PASTERZA

6. Zawartość załącznika
Fotografie: wnętrze – nawa boczna (południowa), kaplica przy prezbiterium, nawa poprzeczna (północna). Strona 2: wnętrze – ołtarz główny, ołtarz boczny, transej południowy, drzwi na chór

Opracowanie załącznika:
(data i podpis)
Barbara Klajmon,

Marzec 2013

ZAŁĄCZNIK DO KARTY EWIDENCYJNEJ ZABYTKU NIERUCHOMEGO

Nr 6

1. Miejscowość	BYTOM	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres KOŚCIÓŁ PARAFIALNY DOBREGO PASTERZA	6. Zawartość załącznika Fotografie: wieżba dachowa, schody na chór muzyczny
2. Gmina	BYTOM		
3. Powiat	BYTOM		
4. Województwo	śląskie		

Opracowanie załącznika:
(data i podpis)
Barbara Klajmon, Marzec 2013

